

Forfatter: Jacobsen, J. P.

Titel: Lyrik og prosa

Citation: Jacobsen, J. P.: "Lyrik og prosa", i Jacobsen, J. P.: *Lyrik og prosa*, udg. af Jørn Erslev Andersen ; Esther Kielberg , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1993, s. 267. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-jacobjp08val-shoot-idm139992588629376/facsimile.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: Lyrik og prosa

- 168 *Lod*: 1/32 pund. – *Unze*: 2 lod.
169 *de stødte ham ud (...) dette Kors (...)*: Matth. 27, 31–40.

Fru Fønss

- Trykt første gang i *Mogens og andre Noveller*.
171 *Avignon (...) Provence*: by og egn i SØ-Frankrig. – *Durance*: biflod til Rhône.
172 *vatret*: mønster i striber som på vand.
173 *Vraa(er)*: afkrog. – *fyrrer*: fyrre. – *Avnbøg*: træart, hvis ved minder om bøgens; udbredt i Frankrig.
174 *Graasten(smur)*: kampesten. – *Gaucha(en)*: sydamer. kvæghyrde. – *Mazepa*: Ivan Mazepa (ca. 1630–1709), polsk-ukrainsk hærfører. – *Belfort*: by nær den østfr. grænse.
176 *Vernet*: formodentlig Claude Joseph V. (1714–1789), fr. maler kendt for sine sky- og himmelstudier.
177 *Repps(gardineme)*: stof med ribber.
178 *Pampas(ryttere)*: store sletter i Sydamerika.
181 *æske(de)*: bede indtrængende om.

Udkast og forsøg

Den gamle Vandpost

- Skrevet ca. 1867. Trykt første gang i *SV* III, 1927.
189 i *Maner*: om kunstlet efterligning af en særlig kunstnerisk teknik (fx en forfatters). – *Justitsraadens*: se n.t.s. 105.

En Cactus springer ud

- Skrevet ca. 1867–1870. Trykt første gang i sin helhed i *Digte og Udkast*. »En Arabesk« udkom tidligere i Vilhelm Møllers *Dansk Folkekalender 1883* (1882). »Udlændinge« blev 1869 indsendt til *Illustreret Tidende*, men uden at blive optaget. Et længere, ufuldendt udkast til en sagapastiche kaldet »Kormak og Stengerde« – en fri gendigtning af den oldislandske *Kormaks Saga* – afslutter originalmanuskriptet til *En Cactus springer ud*. Det er ikke medtaget her, da det ikke skønnes at bidrage til ret meget andet end en – omstændeligt etudeagtig – konstatering af, at JPJ ofte tog afsæt i allerede eksisterende tekstlige forlæg, og at han var meget optaget af gammelnordiske tekster.
190 *Calla*: stueplante. – *Krigsraad*: titel i 6. el. 7. rangklasse; se n.t. *Justitsraad* s. 105. – *Heliotroph (...) Myrthen (...) Nerium*: blomsternavne.
191 *Assessor* (assessor): dommer. – *Vindslær*: papstykker til opvikling af garn.
192 *trædk*: se n.t.s. 31.
193 *Æthrens*(s): luften. – *Vove(r)s*: bølge. – *Val*: mark, slette.

- 194 *Pan*: hyrde- eller skovgud med bukkefodder og horn.
- 196 *Aftenberlingen*: *Berlingske Tidende* udkom 4 gange i døgnet – *Strandgræs*: fx marchalm. – *Livemand*: spillemand.
- 197 *af Folk*: af ordentlig herkomst. – *Rækker*: løsagtig kvinde; person, der tilhørte rækkerfolket eller (jy.) *Kjæltringerne*, som udførte ringcaget arbejde, fx renovation. – *af de Sorte*: nedsettende betegnelse for sydlændinge. – *raade ene*: passe sig selv, være alene hjemme.
- 199 *klog*: ved forstandens fulde brug.
- 200 *Gurre, Valdemar og Tove*: G. er en borgruin syd for Gurre sø v. Helsingør. I folkesagn opholdssted for Valdemar Atterdag (ca. 1320-1375) og hans elskerinde Tove. Hun var Valdemar I den Stores samleverske, men blev i det 16. århundrede fejlagtigt gjort til Valdemar III As elskerinde. Valdemar A. giftede sig i 1340 med Helvig, som if. det samme folkesagn hævnedes sig på Valdemar pga. Tove ved at indebrænde Tove i badstuen og lade ham jage hvileløst rundt om natten i egnens skove efter hans død. – *Tynge*: tyngde. – *dølge(r)*: skjule.
- 201 *Borgeled*: lågen til slottet(s vindebro). – *Bur*: mindre værelse. – *række*: nå. – i *Vove*: i fare, faretruende situation. – *spanke*: spankulere.
- 202 *Kvæ*: vagttårn; if. Borup antagelig Flynderborg Slot v. Helsingør. – *Tind*: spids, tinde. – *Vang*: jordstykke.
- 203 *forfængelig Tant*: intetsigende pjat. – *uselig(e)*: fordømt. – *Harpeslet*: harpespil.
- 205 *Snekens*: se n.t.s. 36. – *hildet i*: indviklet i.
- 206 *Vide for jeg, Søg mig sanked*: lån fra et Eddadigt. – *Henning*: drosten Henning Podebusk. – *Svalen*: svalegangen. – *Rune*: her: tegn, symbol. – *Helvigs Falk*: (dronningen som) rovfugl, der slår ned på duen (Tove).
- 207 *vise Vej*: vildvej. – *Kringler*: sporehjul.
- 208 *Toften*: her nok: bondens jordlod. – *Hvisten*: (jy.) at smide med noget. – *Hors*: hest. – *Saa skade de ikke (. . .)*: øden vilde jagt, Valdemar og hans følge. – *Ledemod*: her: hænder, fodder, side. – *Vunder*: slår. – *Elverskud*: folketetro: pludselig dødelig sygdom, forvoldt af elverfolk. – *Troldepi*: det skum, som omgiver skumcikadens larve; i folketroen opfattet som trolde-spyt. – *Men*: skade. – *Valtravn*: if. folketroen et ondsindet væsen i fugleskikkelse. – *Lokes Havre*: fast vending for noget uvirkeligt, der kun eksisterer som luftflåren.
- 209 *ikkun*: kun. – *doble*: spille hasard. – *Palle Glob, Erik Paa*: adelsnavne.
- 210 *Kapus(er)*: ung kastreret hane. – *Fole*: unghest. – *galen*: forhekset, forbandet. – *Billighed*: rimelighed.
- 211 *Stolt Henrik*: art af planten gåsefod.
- 212 *Blommer*: blomster.

Wiebe Peters

Skrevet 1871 eller 1872. Trykt delvis i *Digte og Udkast*; første gang i sin helhed i SV/III.